

Pospíšil, Ivo

Obdobja 25 - úskalí výuky literatury

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2007, vol. 56, iss. X10, pp. 204-205

ISBN 978-80-210-4274-2

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103042>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

moderní ruské prózy obecně a prózy historické zvláště. To ostatně platí i o většině autorů z „druhé a třetí řady“ (termín V. Kostřici): F. Bulgarinovi nebo N. S. Leskovovi (dnes již o literárních „celebritách“). Příliš nesdílím názor **A. J. Gorbačova** (*Конфликт в пьесе А. Н. Островского „Бесприданница“*), že kupectvo – nehledě na negramotnost a tvrdost – vytvářelo nakonec demokratičtější a humánnější morálku, než je morálka feudální, které si A. N. Ostrovskij tak vážil. Obecně si myslím, že morálku nelze vidět tak úzce sociálně a třídně; co pomůže týranému děvčeti, že jednoho dne z vlčí morálky jejích trapičů vyroste něco demokratického! Umělec vytváří alternativy politiky a politikům: včera i dnes.

M. Z. Lebeděvová ukazuje na poetice díla V. Rozanova *Poslední listy – Rok 1917* disharmonii a rozpad; trojici „tradice – mýtus – symbol“ prezentuje **S. F. Kuzminová** na recepci Vjačeslava Ivanova; metatextovost A. M. Remizova zkoumá **N. L. Bliščová**; postavu K. Balmonta v poezii M. Vološina hledá **T. V. Aleškovová**; na prózu Borise Poplavského se koncentruje **A. D. Kruglikovová**.

Vynikající je syntetická stať **S. Gončarovové-Grabovské** *Новая драма в русской драматургии конца XX – начала XXI веков*. Autorka analyzuje sám pojem „nové drama“ a dokládá, že je to jev heterogenní (s. 135). Proces vzniku a vývoje „nového dramatu“ nazývá „obnovování estetiky ruského dramatu“. Dochází prý k němu na konci 20. a na počátku 21.

století (M. Ugarov, O. Michajlovová, M. Kuročkin, S. Nosov aj.). Jeho základní vlastnosti je disharmonie society, bezvýhodnost, absurdita, krutost – tato „nová vlna“ souvisí ovšem s podobnými jevy v USA a západní Evropě; autorčina typologie („dokumentární a sociální drama“) mi však připadá příliš chudá.

Další badatelé se soustřeďují na konkrétní literární jevy: **G. Něfaginová** zkoumá poetiku románů Anatolije Koroljova, **T. V. Fedosejevová** se zabývá postavou Médey z románu Ljudmily Ulické Médeia a její děti, **I. Skoropanovová** analyzuje metafyzický prvek Jegora Radova a **I. Špakovskij** zase infernalitu a překračování mezí v současné ruské novele (mám však pochybnost, zda si je vědom terminologické odlišnosti ruských pojmů „новелла“ a „повесть“).

To, v čem se s autory statí neshodnu, není však tak podstatné, jako to, že skoro všechny studie jsou uzavřeny v rusko-běloruském literárněvědném rusistickém prostoru a chybí jim bohužel výrazný kontext jiných oborů, třeba jen blízkých (je rusistika slavistika?) a hlavně přihlídnutí k obrovské sekundární literatuře středoevropské, západoevropské a americké, nehledě na japonskou a čínskou. Jazyková kompetence může být sice problémem, ale jinak budeme často objevovat objevené a podívat se tomu, čemu se již jinde nedívá. Nejde ovšem o sto procentní znalost všech odborných kontextů, to by bylo nad lidské síly, ale o registraci kontextu a jeho konsekvencí.

Ivo Pospíšil

OBDOBJA 25 – ÚSKALÍ VÝUKY LITERATURY

Slovincké lingvistické a literárněvědné konference Obdobja mají už svou tradici: tentokrát se konference, které se zúčastňují slovinští badatelé, ale také někteří hosté ze zahraničí, konaný ve dnech 16.-18. listopadu 2006, týkala spíše metodiky a pedagogického rámce výuky literatury a ukázalo se, jak je toto téma důležité a současně rozporné, konfliktní.

Slovinci konají své konference zpravidla důkladně, s rozmyslem, jako dobře organizovaná setkání, která niterně zaujmou. Často tu dochází i k polemikám (například na této konferenci to byl střet dvou lektorek slovinštiny v zahraničí). Organizátorem konferencí Obdobja je Filozofická fakulta Lublaňské univerzity a Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik: zvláště v tomto případě bylo zřejmé, že tu zazní témata o výuce slovinštiny za hranicemi Slovinska. Nicméně nelze opomenout, že univerzitní výuka literatury byla v několika příspěvcích úzce spjata s realizací tzv. boloňské deklarace: Slovinsko v tom

bylo hodně konzervativní a daleko pozadu za Českou republikou – možná je to také jediný ukazatel, v němž byli Slovinci za námi. V tomto případě vycházeli z pevných filologických tradic, které nesnášely nižší než magisterské formy studia a nutno říci, že v jistém ohledu měli pravdu: pokud se ovšem má tento systém realizovat globálně, je třeba se mu přizpůsobit, ale současně hledat „měkkčí“ polohy a domýšlet důsledky a předcházet problémům. Je to pro filologii mnohem náročnější než pro jiné humanitní a sociálněvědní disciplíny, nemluvě o oborech přírodovědných a technických. Mnoho pozornosti bylo však také věnováno klasickým tématům metodickým, experimentování s novými nebo „kvazi-novými“ přístupy.

Konferenci uvedl plenárním referátem literární vědec Tomo Virk; Ljudmila Vasiljeva nastínila komunikativní aspekt uměleckého textu, jiní slovinští účastníci mluvili o folklóru, dětské literatuře a interpretaci krásné literatury (Iva Potočnik, Stjepan

Hranjec, Dragica Haramija aj.). Polská slovenistka Bożena Tokarz analyzovala interpretaci jako součást literární komunikace, Irena Popov Novak, klíčová postava literárněvědných konferencí Obdobja, se zabývala poezií, žánry Marja Stanonik, chorvatský komparatista Zvonko Kovač hovořil o sepětí vědecké a „seminární“, školské interpretace, Alenka Jensterle Doležalová výukou slovinštiny na cizích univerzitách na základě zkušeností na Univerzitě Karlově, řada badatelů a badatelek rozebírala výuku slovinštiny v jiných zemích. V tomto smyslu byl zajímavý výklad pozice slovinštiny na italských univerzitách, když si uvědomíme, jaké byly v uplynulých desetiletích slovinsko-chorvatsko-italské vztahy. Autor těchto řádků vystoupil s referátem o výuce literatury na univerzitách v sepětí s boloňskou deklarací a funkcí literárněvědných slovníků a encyklopedií. Zůstane skutečností, že spíše metodické, didaktické aplikované téma konference nepřitáhlo tolik velkých jmen slovinské literární vědy, akce nicméně ukázala na novou literárněvědnou generaci – na jedné straně tematika ustrnula na tradičních metodách a přístupech, na druhé straně se objevují seriózní pokusy, jak propojit „vysokou“ literární teorii a umění interpretace se

školskou praxí, jež za ní v mnohém zaostává. Vynikající byly informace o výuce cizí literatury v jiném prostředí – podnětný byl např. referát Ivany Živančević Sekeruš z prostředí maďarské menšiny. Český slovenista Aleš Kozár, pravidelný účastník konferencí Obdobja, nabídl zkušenosti s výukou literatury v českých středních školách, Anna Zelenková informovala o přístupech brněnské areálové slovakistiky, Bulhar Ljudmil Dimitrov o obtížích při zprostředkovávání dramatického ruského textu neruským studentům.

Konference ukázala na značnou diverzifikaci přístupů a také na různé metodologie a podmínky výuky, na přežívající konzervatismus i na flexibilnější postupy; zdá se, že tato tematika je ve stavu hlubokého přerodu. Střetávání různých kultur a mentalit, ožívování výukového procesu „sondami“ skutečné živé vědy a otevření výuky literatury víceoborovostí byla témata dominantní; i metodika, pokládaná někdy za suchou, nezáživnou disciplínu, ožila a bylo vidět, že ji lze dělat jinak, pestřeji, problémověji. Potvrdila se stará pravda, že nejlépe se v metodice vyzná ten, kdo se dobře orientuje v předmětu samém. Tradiční podceňování metodiky ze strany akademiků se tentokrát nekonalo.

Ivo Pospíšil

BRNĚNSKÉ SLOVAKISTIKY NA SLOVENSKU

Ač šlo o krátkodobý studijní pobyt studentek brněnské slovakistiky na Slovensku, pod vedením autora této zprávy (jako vedoucího Semináře zápa-

doslovanských jazyků a literatur), měl výjezd i různé další aspekty, pro něž stojí za to jej zaznamenat. Výchozím bodem se stala Bratislava. Tam se student-

Brněnské slovakistky v Budmericích